

*bocí Esbofiar-se, V. bõfia Esboïgar, V. boïga Esboïrar, V. boira Esbojarrament, esbojarrar, -arrat, V. boig Esboldrec, esboldregar, V. boldró Esboltrir, V. espoltrir (POTINA, -INER) Esbomb, esbombar, esbombogar, V. bomba +Esbonyar, V. bony Esboquerament, esboquerar, V. boquera (BOCA) Esborar, alteració ocasional de arborar (ARBRE) Esborda, esbordar, esbordegar, esbordellar, V. bord Esborgar, alteració ocasional d'esporgar (PORGAR) per influència d'esbrugar i esbossar (BROSSA) (no hi ha «fenomen fonètic» com el suposat per *AlcM*) Esborijar, V. esborrijar (BORRA) Esbornac, esbornacar, -agar, esbornal, esbornalar, V. esvoranc (BORA) Esborneïament, esborneïar, -neïat, esborniar, V. borni Esborradís, esborrador, esborradura, esborrall: també en el sentit d'esborrany, i forma que hauria estat segurament preferible adoptar, com a més viable, per eliminar el castellanisme *borrador*, tenint un sufix d'ús més corrent, i que recolza en el verb *esborrallar* (usadíssim des de molt abans del *Bulbena*), *esborra-*ment, *esborrenc, V. borra Esborranc* 'forat, gros trau', alteració recent i poc recomanable d'*esboranc/ esvoranc (BORA)**

Esborrany, V. borra: exclusivament mall., no s'havia usat mai a Barcelona (contra el que afirma *AlcM*) fins que van imposar-lo els correctors de català (temem que també és només obra d'aquests, i no pas de NOLLER, en el passatge que cita de la *Febre d'Or*).

Esborrar, esborrassar, V. borra Esborriar, alteració local d'*esbarriar* per influència de *vora* o *esborrar* *Esborridar, V. borriga, borrigar (BORRA) Esborrijament, esborrijar, V. borra Esborrinc, esborrincar, esborrincó, V. esvoranc (BORA) Esborronador, esborronament, esborronar, V. borro*

Esborrossonar, probablement d'herència mossàrab, derivat d'*esborrar* amb el sufix abstracte -ATONE (-TĪ- intervocàlic > mossàr. -ç-); la variant antiga *esborrossanar* [1714] és metàtesi, i la recent -ossonar, assimilació, de -açonar; l'abstracte originari *esborraçó 'enderrocada, desbaratament' després s'ha perdut; cf. *enderrossall, esvorancar i esbalçar* (hi participaria una alteració mossàrab d'aquest?); a Orient diuen *esmorrossonar (AlcM)* amb propagació de la nasalitat.

ESBÓS, 'escalaborn, esboscament', pres de l'it. *sbòzzo*, més sovint *abbòzzo*, id., derivat d'*abbozzare* 'esboscassar, esbossar'; aquest, de *bòzza* 'pedra sense desbastat', d'origen incert, cf. *BOCELL (BOSELL)*. □ 1.ª doc.: 1917, *Dfa.*, certament molt anterior potser tant com el cast. *esbozo* [1640], pres també de l'italià, i evitat per purisme pels artistes de les escoles autòctones en llurs escrits, quan tornaven d'Itàlia; però parlant devien usar-lo, en concurrència amb els equivalents autòctons; en la preferència donada a la forma en *es-* hi interviendria la influència d'*esboscassar*.

DERIV.: *Esbossar* [1906, Caselles], it. *abbozzare* (el cast. *esbozar* en lloc d'*abocetar*, també italianisme, no es documenta fins al S. xx); també degué contribuir a l'adopció la influència del fr. *ébauche*.

Esboscament, esboscassar, V. bosc Esboterar, V. botera (BOTIR) Esbotifarrar, V. botifarra Esbotonar, V. botó Esbotzar, V. botxa, cf. BOTJA

ESBOTZAR, 'fer que una cosa es rompi cedint a una pressió exterior', la forma primitiva sembla ser *esbutzar* que és encara la general a València i Mallorca, derivat de *butza* 'panxa, tripes'; aquest és un mot d'origen incert, però tenint en compte que existeixen també, a les Illes i en altres bandes, els mots sinònims *bétza, bétza* i *bitza*, amb variació vocàlica, sembla que són mots sense etimologia, de creació expressiva, en què la *b-* i la *-tz-* suggereixen la idea del panxut, amb cert vaivereig i prominència de la baldera superfície del ventre, i l'esbufec de l'obesitat, mentre que la vocal variadora apunta, amb la seva aguda o gravetat, a la diferent grandària de la persona o panxa; conclusió confirmada per la presència, en moltes llengües veïnes, però amb estructura i detalls fonètics inexplicables per l'etimologia i la gramàtica històrica, si tinguessin una filiació històrica concretable. □ 1.ª doc.: 1803; *butza*, 1776.

«*Esbotsar*: romper; trencar un baul o caixa per robar lo de dins», Belv. i Lab. 1839, que canvia la definició en «esbotifarrar, rebotar». Ja el portava Verdager de l'ús vigatà en l'*Ail.* de 1867: «Mes se fa esment de sobte que, per salvar llur vida, / perdrà-la ella, ab la joya que té de més valor; / y corre, a llur sepulcre los deixa, esborronida / y 'l plor atura, ferma, que va a *esbotzar-li* 'l cor» (vi, 6d, en la versió definitiva ho canvia en *desbotar*). No és rar en els prosistes: «me semblà que la cosa filava bé, y no vaig volguer desperdiciar la ocasió d'*esbotzar*», «si ells no tenen els teus cabals y 'ls teus puntals per a fer-te foc, ¿què té d'estrany que s'*esbotzin* per aquest cantó, majorment no mancant-els-hi un venta-focs com aquesta mala pua del Cerdà?», Mrn. Vayreda (*La Puny.* x, 167; *Sang Nova* iv, ii, 259); *AlcM* hi afegeix testimonis d'EmVilanova, Pons Mass., Ruyra, etc.

Em sembla d'ús bastant general en el Principat (present, sempre amb *ó*, de timbre tancat, *əzbódzə*), però sobretot en les comarques no massa distants de la costa. I no s'atura a l'Albera, car a Ceret em parlaven d'«El Mas Centòl, que és tot *əzbudzát*»; pel Sud ultrapassa l'Ebre, i des d'allà té ja vocal *u*: tort. *esbutzar* (BDC III, 95). Més enllà crec que no s'usa, en amples zones valencianes, però reapareix cap al Sud, on Sanelo ja va registrar «*esbutçar*: destripar» com a propi de la Marina (II, 27v.), i *AlcM* ho confirma per a Pego.

Aquest valor semàntic lleument diferent és el que té també a les Illes, i allí també amb *u*, incloent-hi Eivissa: «*esbutzà*: destripar» (PzCabr.); val a dir que en aquesta illa hi reuneix també el matis semàntic del cat. central: «es boldu pigà sa capsalera i *esbutzà* sa taüt», Castelló (*Rond. Eiv.*, 106); mall. *esbutzar-se de riure*, BDLC VIII, 162, *esbutzar* 'rebotar' (BDLC XII, 218).

El primitiu *butza* no pertany a l'ús comú del Princ., □ o si de cas hi és rar; tanmateix no hi degué ser del tot